

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus XIII. De eo qui cognovit consanguinem suæ uxoris, vel sponsam sui
consanguinei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

TITULUS XIII.

De eo qui cognovit consanguinem suæ uxoris, vel sponsam sui consanguinei.

CAPUT I.

Ex Concilio apud (a) Metiam.

SI quis cum (b) filiastra sua fornicatus fuerit, nec matrem, nec filiam habere potest, nec ille alii se poterit conjugere ullo unquam tempore. At verò uxor ejus, si ita voluerit, & si se continere non potest, si posteaquam cognoverit quod cum filia vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habuerit, eo mortuo potest alii nubere.

NOTÆ.

1.
De Concil.
Wormer-
ensi.

(a) **M**etiam.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. 1. sed rectius à Burchardo lib. 17. Decret. cap. 10. citatur ex Concilio apud Wermeriam. Et licet in Concilio Wermeriensi celebrato temporibus Caroli Magni non reperiat textus hic, transcriptus fuit ex alio Concilio Wormerensi celebrato temporibus Pipini apud Wermeriam, qui locus Verberia nunc dicitur, in pago Silvanctensi, ut notavit Sirmundus ad ipsum tom. 17. Concil. Regia edit. ex quo citantur textus in cap. 1. de divortis, cap. 1. de donat. inter, cap. si quis ingenuus 29. q. 2. & ex ipso Concilio sententiam præsentis textus, licet non eadem verba, transcripsit Gratianus in cap. si quis cum matre 5. 35. q. 3. In Pœnitentiæ etiam Romano reperiantur verba hujus textus, licet non exprimat ex quo Concilio deducta sint: in dicto autem Concilio, can. 2. ita textus hic habetur: *Si quis cum filiastra sua manet, nec matrem, nec filiam ipsius potest habere, nec ille, nec illa alii se poterit conjugere ullo unquam tempore, ut tamen uxor ejus si ita voluerit, si se continere non potest, si posteaquam cognoverit quod cum filia sua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet, nisi voluntate abstinet, potest alii nubere.*

2.
De matri-
monio cum
privigna.

(b) **Filiastra.**] Id est privigna, quæ est filia uxoris ex alio marito suscepta, cap. de his 30. q. 1. extatque in primo affinitatis gradu lineæ rectæ, atque ideo cum ea non potest contrahi matrimonium, ut dicemus infra in cap. 1. titul. proximo. Jure autem civili attento licet concubium cum ea non detur, concubinatum vitrici cum privigna justum esse potuisse existimavit Cujac. lib. 5. obs. cap. 6. & lib. 8. respons. Papin. in l. cum tabulis 16. §. quoniam, ff. de his quæ ut indignis: qui non aliâ movetur autoritate, quàm Papiniani, in eodem §. quoniam, ex quo putat se id apertè probare, dum Papinianus refert Cassianum virum clarissimum Rufinam ingenuam mulierem pleno honore, id est maritali dilexisse, & post ejus

mortem filiam ejus, id est privignam suam in concubinatum assumisse: quæ sententia etiam suaderi potest ex l. 1. vers. qui autem, ff. de concubinis: ubi docetur, mulierem quæ duci prohibetur, in concubinam posse haberi. Sed meritò hanc sententiam ut erroneam, vel temerariam damnarunt Faber lib. 3. conj. et. cap. 14. Brissonius de jure connub. pag. 76. Revardus lib. 2. conj. et. cap. 5. Pancirola lib. 2. variar. cap. 102. Schifordeg ad Fabrum lib. 3. tract. 25. q. 4. Merillus lib. 7. observ. cap. 7. Hothomanus de spuris cap. 2. aperteque refellitur ex l. 1. §. si qua, ff. de concubin. ubi asseritur, nefariam esse conjunctionem, si concubina patris sit deinde concubina filii: quæ sententia facilius procedit in conjunctione vitrici cum privigna. Nec impedit, quod filia concubina fuerit vulgò quæsitâ; adhuc enim respectu vitrici privigna dicenda est, l. privignus 7. Digestis de grad. Nec pro Cujacio facit textus in d. l. 1. vers. qui autem; est enim illa textus sententia referenda ad illas conjunctiones, quæ tantum jure civili sunt improbatæ; non verò ad eas, quæ ratione juris naturalis prohibentur; cujus generis esse conjunctionem vitrici cum privigna dicemus infra, titul. proximo. Nec etiam fayet Cujacio textus in d. l. cum tabulis, §. quoniam; nam verius est, in specie, quàm Papinianus refert, Senatorem dumtaxat in concubinatum habuisse Rufinam, non verò ejus filiam, quam postea vulgò quæsitam esse apparebat. Quæ interpretatio ut facilius percipiatur, sciendum est, apud Romanos ingenuam mulierem in concubinato haberi non posse, alioquin cum ea stuprum committi, ipsamque matrisfamilias honestate privari, l. probrum 41. ff. de ritu nupt. l. 1. vers. cum Atulcimo, ff. de concubinis. Ex qua prohibitione illud præcipuè proveniebat, ut mulieri stupro cognitæ, tanquam indignæ aliquid testamento relinqui non posset, alias illi relictum sitcus auferret, l. mulierem 24. ff. de his quæ ut indign. Meril. 2. obs. c. 34. aliquibus tamen casibus ingenua sine stupro concubina esse poterat,

rat, veluti si statim cum testatione in concubina assumere, ut exposui in *cap. inter opera, de spons.* vel sine testatione, cum obscuro loco nata esset, vel vulgò quæstum sui corporis faceret, *l. 3. ff. de concubinis*: quibus in casibus cum sine labe stupri concubina cognosci possit, id quod ei testamento relictum erat, utiliter capiebatur. Deinde sciendum est per contrarium, nec stuprum, nec probrum cum ea committi, quæ in concubinato patroni sui erat, *d. l. probrum*, cum honestius esset patrono libertam potius quam matremfamilias concubinari habere, *l. 1. ff. de concub.* nec eo casu liberta matronæ nomen, honestatemve amittebat, *l. si uxor 13. in princip. ff. ad l. Jul. de adult.*

3.
Exponitur
l. cum ta-
bulis, §.
Quoniam
ff. de his
quæ ut
indig.

Quibus ira præactis facilè lucem accipit Papinianus in *d. §. quoniam*, ubi quod in principio proponit, ita est accipendum, videlicet concubinæ actionem ex testamento non esse denegandam ad consequendum id quod relictum est testamento ejus, qui eam in concubinato habebat, dummodo cum tali concubina stuprum non committeretur, quæ se patroni concubinam esse patitur: quæ posteriora verba non ita exponenda sunt, ut aliud jus constituent in liberta patroni concubina, contra dictam legem *1. in princip. de l. probrum 14.* sed eo sensu sunt accipienda, ut concubina quæ non patroni est, omnino ingenua esse debeat, cum qua stuprum aliquando non committitur, cum videlicet obscuro loco nata est, aut testatio præcessit: juxta quod juris principium rectè sequitur exemplum, quod Papinianus subjicit in *d. §. quoniam*, de Cassiano, qui Rufinam in concubinam assumpsit, non in uxorem; licet enim uxoris a nimo eam haberet, & pleno honore diligeret, hic tamen honor matrimonium facere non potuit, nisi inter personas æquales, *l. donationes 31. in princip. ff. de donat.* atqui Cassianus Senator erat, Rufina verò vulgaris fœmina: quæ de causa matrimonium inter eos contrahi lege Jul. & Papia prohibebatur, teste Ulpiano in *fragm. tit. 13. eoque spectant textus in l. probrum 41. l. palam 42. ff. de ritu nupt.* Cum igitur Rufina, quamquam ingenua, aliquando vulgaris fuerat fœmina, licet esse desisset sine stupro, in concubinato Cassiani esse potuit, *l. in liberta 24. ff. eod. tit. l. stuprum 34. ff. ad l. Jul. de adult.* atque ideo sicut ipsa concubina ex testamento capere potuit, *l. Tina 35. in princip. ff. de auro & argento, l. 3. §. 1. ff. de donat. inter*: ita etiam ejus filia rectè potuit hæres institui, quam ante concubinatum Cassianus vulgò susceperat: quæ de causa, nec mater, nec filia indignæ personæ fuerant, ut hæreditas ab eis tanquam ab indignis eriperetur, quæ est vera hujus textus interpretatio, & eam præferentur Revardus *lib. 2. conject. cap. 5. Meril. lib. 7. obs. cap. 17. Pinel. ib. 2. select. cap. 18. à numer. 4.* omisis verborum mutationibus, quas fecerunt Faber *dict. lib. 3. cap. 14.* Schifordeg, *tract. 25. §. 5.*

IN hoc textu non tam principaliter agunt PP. de impedimento affinitatis superveniente nuptiis jam contractis, & an illas dirimat, juxta alios canones compilatos sub hoc titulo, quàm de poena incestus admitti à marito cum filiastra, seu privigna, quam sanxerunt: ideo præsens canon transcriptus fuit in dicto Pœnitentiæ, & à Butchardo *d. lib. 17.* ubi de pœnis delictorum agebat. Et quidem hujus peccati gravitatem satis expressit D. Augustinus in *cap. adulterii 32. quæst. 7.* dum ait: *Adulterium malum vincit fornicationem, vincitur ab incestu.* Unde variis pœnis vindicatum fuit jure civili, quas referunt Ant. Matthæus de *crimin. ad lib. 48. Pandect. tit. 3. cap. 6. de incestu*, P. Greg. *lib. 9. synagm. cap. 11. & lib. 39. cap. 7. & lib. 4. part. III. 14. cap. 5.* Ant. Gomez in *l. 80. Tauri, num. 2.* Jul. Clarus *lib. 1. sentent. §. incestus*, Pichardus de *delict. verbo Incestus*, D. Joannes Vela de *delict. cap. 17.* Jure verò Pontificio conjux cognoscens consanguineam conjugis sui non potest amplius ab eo debitum petere, & juxta veteres canones omni spe conjugii privatur, *cap. concubusiti, cap. quædam, cap. si quis viduam, cap. qui dormierit, cap. si quis cum noverca 32. quæst. 7. cap. si quis sponsam 27. quæst. 2. cap. in lectum, cap. si quis cum duobus, cap. si quis cum matre, cap. quidam 34. quæst. 1. Concil. Agathense can. 61.* ibi: *Incestuosos nullo unquam conjugii nomine deputandos.* Quam canonem ita accepit D. Gregorius *lib. 12. epist. 32.* ibi: *Nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate habuit conjugem, vel aliqua illicita pollutione macularit, in conjugium ducere ulli profectò licet Christianorum, vel licet; quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus.* Incestuosos verò nullo conjugii nomine deputandos à sanctis Patribus dudum statutum esse legitimus. Illustrat post alios Basil. Legion. de *matrim. lib. 6. cap. 13. per totum.* Unde juxta eos factos canones rectè PP. in præsentem sanxerunt, eum qui filiastram uxoris carnaliter cognovit, nec à matre debitum petere posse, propter impedimentum affinitatis superveniens; nec ipsam filiastram ullo tempore ducere posse in uxorem, filiastramque etiam sine spe conjugii manere: circa matrem ipsam etiam statuunt PP. posse mortuo marito alium virum accipere, si cum marito non concubuit postquam cognovit eum adulterium perpetrasse cum ejus filia; quia si postea cognovit illum cum incestus crimine se polluisset, spe conjugii privatur. Et in Gallia aliquando innocenti etiam vivente primâ uxore secundam accipere permittebatur, Concilium Compendiense, quod extat *tom. 17. Concilior. Regia editionis, cap. 8.* ibi: *Si quis homo habet mulierem legitimam, & frater ejus adulteravit cum ea, ille frater, vel illa femina, qui adulterium perpetraverunt, interim quo vivunt, nunquam habeant conjugium, ille cuius uxor fuit, si vult, potestatem habet accipere aliam.*

4
De pœna
incestus.

CAPUT II.

Idem (a) *Pictaviensi Episcopo.*

Veniens ad nos P. presentium lator, nobis fraternitatis tuæ literas presentavit, ex quarum tenore perpendimus, quod quandam duxit in uxorem, quam quidam dissuaserunt ei per mensem, ex quo eam duxerat, non cognoscere. Contigit autem, sicut dicit, quod pater sponsæ duxit uxorem suam, quæ sponsæ mater erat, quam in hujus lecto jacentem ipse diabolo suadente cognovit. Transacto verò mense, tam pater, quam alii propinqui coegerunt ipsum, ut cum ea matrimonium consummaret, quod facere noluit, donec tecum super hoc loqueretur. Tuis igitur inquisitionibus taliter respondemus, quod si occultum esset hujusmodi peccatum, non posset matrimonium rescindere, quod publicè contraxisset. Unde si publicum est, quòd matrem sponsæ cognovit, si sponsæ nunquam carnaliter adhæsit, imponenda est ei poenitentia paulò major, quàm pro (b) adulterio, & exinde peractâ poenitentia, vel parte ipsius poenitentia, poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere, & illa alii nubere, & pater sponsæ, si vult, potest factum dissimulare. Cæterum si sponsam cognoverit, antequam matrem, vel post, nunquam eam, vel aliam in uxorem potest accipere.

NOTÆ.

1. (a) *Pictaviensi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo. cap. 3. & post Concil. Lateran. p. 12. cap. 4. ex quibus codicibus tex-

tum hunc transferibo. De Pictaviensi diocesi nonnulla notavi in cap. 20. de rescriptis.

(b) *Pro adulterio.*] Quia adulterio adjunxit incestum lato modo. Textum hunc exponemus infra proximo commentario.

2.

CAPUT III.

(a) Alexander III.

DE illo autem, qui uxorem fratris sui antequam ei matrimonio jungeretur, proponit se agnovisse, hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod nisi publicum, & notorium fuerit, aut idoneis testibus comprobatum, ipsum prius præfatam mulierem cognovisse carnaliter, prædictum matrimonium occasione illa impetere non permittas. Super (b) eo verò, quod asseris, Saracenum quemdam de muliere Christianæ, quam per xiv. annos retinuerat, filios suscepisse, disc. t. duximus respondendum, quod tam Saracenus, quàm mulier pro tanto excessu gravi sunt animadversione (c) plectendi.

NOTÆ.

1. (a) *Alexander III.*] Ita legitur in secunda collectione, sub hoc titulo. cap. 2. & licet nullibi exprimat, cui rescribat Pontifex, facile tamen cognoscitur ex principio hujus textus, in presenti referri secundam partem decretalis ipsius Pontificis, cujus principium alibi extat.
2. (b) *Super eo verò.*] Verba quæ sequuntur, omittit Raymundus, ut minus propria hujus tituli, cum potius spectent ad titulum de Judæis & Sarracenis. Circa poenam verò Catholicis com-

miscitis se carnaliter cum Judæa, videndi sunt textus in cap. reos 25. q. 5. l. ne quis 6. C. de Judæis, l. 10. tit. 25. part. 7. ubi Judæo imposta est poena mortis, mulieri verò pro prima vice confiscatio medietatis bonorum, pro secunda bonorum omnium, dummodo filii non extent: quam poenam explicat Antonius Gomez in l. 80. Tauri, num. 26. Bossius in praxi, tit. de coitu damnato, Covarr. in 4. 2. p. cap. 6. §. 11. Pichardus in manu dicit. 3. p. littera C. numero 37.

(c) *Plectendi.*] Quatenus Judæi ab Ecclesia poenis temporalibus puniri possent, exponemus in cap. 1. de Judæis.

3.

CAP.

CAPUT IV.

(a) Cœlestinus III.

Transmissæ nobis litteræ tuæ demonstrarunt, quod G. lator præsentium uxore suâ defunctâ, filiam ejus, privignam videlicet propriam, carnali copulâ cognovit, postmodum verò aliam legitimam accipiens in uxorem, non jam occultè cum privigna prædicta, sed publicè, tanquam carnis ad vomitum rediens, illicitam rem committere non expavit. Quia verò super his, quid vobis agendum sit, à nobis consilium requisisti, de consilio fratrum nostrorum præsentis pagina respondemus, quod suæ legitimæ uxori cohabitans, & necessaria subministrans, non cognoscat eam quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus; & tunc ad ipsam, non sine gravi cordis sui dolore accedat, qui etiam pro incestu, & adulterio, donec cum eadem (b) permanserit, juxta moderamen tui arbitrii pœnitentiam agens, postmodum si supervixerit ei, perpetuò sine spe conjugii permanebit.

NOTÆ.

nullibi tamen exprimitur cui rescribat Pontifex.

1. (a) Cœlestinus III.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc titul. cap. 3.

(b) Permanserit.] Quæ est pœna incestus commissi, ut probavi supra, cap. 1.

22

CAPUT V.

(a) Cœlestinus III.

Super eo verò, de quo rescriptum Apostolicæ Sedis postulasti, utrum conjugatus, qui ante contractum matrimonium uxoris suæ consanguineam, vel propinquam carnali commixtione cognovit, cum iduterque fateatur, & aliqua pars vicinix id acclamare dicatur, sit ab uxore sua judicio Ecclesiæ separandus, tali responso tuæ fraternitati rescribimus, quod si aliter veritas ordinario judicio venire non poterit in lucem, propter eorum (b) confessionem tantummodo, vel rumorem vicinix separari non debent, cum & quandoque nonnulli, cum inter se contra matrimonium colludere vellent, ad confessionem incestus faciliè profilitent, si suo judicio crederent judicium Ecclesiæ concurrendum. Rumor autem vicinix non est momenti usque adeò validi judicandus, quod nisi rationabiles, & fide dignæ probationes accedant, possit bene constitutum matrimonium irritari.

NOTÆ.

1. (a) Cœlestinus III.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc titul. cap. 4. ubi additur pars capituli *Martinus Bertam.*: unde cognoscitur in præsentis referri partem textus in cap. *Martinus de cognat. spirit.* ubi notavi.

2. (b) Confessionem tantummodo.] Unde videbatur, matrimonium dirimendum esse, cum post confessionem in jure, id est in judicio factam, nihil amplius queratur, sed confessi pro judicatis habeantur, cap. 1. 2. q. 1. cap. *si quis clericus*, 81. *distinct. cap. de hoc 11. de simonia*, cap. *ex litteris 10. de excess. Prælat. l. proinde 25. §. final. ff. ad l. Aquil. l. si servos 8. C. ad l. Jul. de vi publica*, cap. 2. ubi probavi, de confes. sed rectius contrarium decidit Cœlestinus in præsentis, videlicet,

ob confessionem conjugum matrimonium non posse dissolvi, ne hac ratione divortii via pateret, fortè inter se colludentibus viro, & uxore. Facit textus in *l. non nudis 14. de probat.* quod procedit etiam si impedimentum affinitatis à conjugibus ultra confessum, famâ vicinix firmetur; quia hæc plerumque ex incerto authore provenit, & dictum unius multitudo sequitur, cap. *cum in juventute 12. de præsumpt.* notavi in cap. *per duas, de probat.* Nec obstat quod de confessione in jure facta dicebamus; nam illud procedit quoad eas res, quæ ex confessione partium pendent; unde cum matrimonium factum hominis dissolvi nequeat, cap. *quos Deus 33. q. 2.* idèò confessione conjugum dissolvi nequit: docuerunt Vega in cap. 4. §. *si verò, n. 71. de judiciis*, Canisus in præsentis, n. 2.

CAP.

CAPUT VI.

Innocent III. (a) *Præposito S. Mariae Magdeburgensis.*

Discretionem tuam in Domino commendamus, quòd in iis, quæ dubia reputas vel obscura, Sedem consulis Apostolicam, ut in eis procedas auctoritate ipsius de cætero. Sanè in audientia nostra fuit ex parte tua propositum, quod quidam cum muliere quadam legitime per verba de præsentibus contraxit, quam postmodum à se incognitam cuidam consanguineo suo tradidit in quantum potuit renitentem. Ille verò cum ipsa, licet invitata, matrimonia solemniter celebravit: sed mulier quamcunque fuit reddita libertati, (c) aufugit ab eo, & se priori viro restitui cum instantia postulavit. Nos igitur inquisitioni tuæ respondemus, quod & viro pro tam turpi (d) facinore gravis est poenitentia in iungenda, & mulier ipsa propter (e) publicam honestatem est commoneanda sollicitè, ut nec primum (f) repetat, cuius consanguineus eam licet (g) invitam cognovit; nec redeat ad secundam, cui non potest propter reatum (h) adulterii commisceri; sed in continentia maneat, donec prior fuerit viam universæ carnis ingressus. Quod si forsan ad id induci nequiverit, vir prior cogatur redire ad ipsam; & maritali eam affectione tractare, cum adulterium ei non possit obijcere, qui eam adulterandam tradidit, præsertim invitam. Nam etsi secundum evangelicam veritatem nunquam, nisi propter fornicationis causam, aut vir uxorem, aut uxor possit (i) dimittere virum, non tamen semper propter causam eandem, vel uxor virum, vel vir dimittere potest uxorem; cum possit exceptione, vel replicatione legitima impediri: sed nec affinitas, quæ post contractum legitime matrimonium inter virum & uxorem iniquè contrahitur, ei debet obijci, quæ huius iniquitatis particeps non existit, cum suo jure non debeat sine culpa sua privari, quamquam à (k) prædecesore nostro dicatur in simili casu fuisse distinctum, utrum videlicet adulterium, vel incestus manifestum fuerit, an occultum, aliis (i) asserentibus inter gradum proximum, vel remotum esse potius distinguendum.

NOTÆ.

1. (a) *Magdeburg.*] Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo. cap. 1. De Metropoli Magdeburg. Germaniæ nonnulla notavi in cap. 22. de rescriptis.
 2. (b) *Celebravit.*] Quod nullam fuit: tam quia invitata, & omnino renuens illud contraxit, juxta tradita in cap. cum locum, de spons. tum quia primum matrimonium contraxerat, licet ratum cum ipsa consanguinea.
 3. (c) *Aufugit.*] Unde cognoscitur, semper eam in animo habuisse adhærere suo primo marito.
 4. (d) *Turpi facinore.*] Si quidem adulterandam uxorem tradidit; unde quodam modo lenocinii poenitentia subijciebatur, de quibus egi in can. 6. Concil. Illiber.
 5. (e) *Publicam honestatem.*] Quæ etiam nascitur ex copula illicita, ut probat Corrasius lib. 1. Miscel. cap. 3. & dicemus infra in cap. 1. de ordin. cognit.
 6. (f) *Repetat.*] Remediis relatis, & expositis in cap. 1. de ordin. cognit.
 7. (g) *Adulterium.*] Quod verè in hac parte datur, cum sponsalia fuissent contracta de præsentibus, & adulterium verum cum sponsa committatur, immò & cum sponsa de futuro, cum matrimonium qualecumque, etiam in spe, violare non liceat, l. si uxor 13. §. planè, & §. si minor, l. miles, §. quarebatur, ff. ad l. ful. de adult. l. propter 7. C. eod. tit. l. cum hic status 32. §. si quis sponsam 12. de donat. inser.
 8. (h) *Invitam.*] Unde eam accusare non poterat, l. si uxor 13. §. si quis planè, l. vim 39. in princip.
- ff. ad l. ful. de adult. l. 20. C. eod. Gentil. de nupt. cap. 12. quia ut ait D. Hieronymus in Genesim: Corpus mulieris non vis maculat, sed voluptas. Et D. Augustinus relatus à Gentili dicit. cap. 12. ibi: Quod enim violenter, non procedente libidine patitur corpus, vexatio potius quam corruptio appellanda est. Facit caput revera, cum sequentibus, 32. q. 5. & D. Basil. de vera virginis. per vim stupratam virginem, nihilominus castam manere probat, ut etiam nihil officit ancillæ quaestus in servitute factus, cum ea non ultrò, sed avari lenonis imperio coacta venalem habuit pudicitiam. l. penult. ff. de his qui not. infam. Illustrant Fornarius lib. 4. rer. quotid. cap. 11. Hencl. de dotal. cap. 10. §. 10.
- (i) *Dimittere.*] Ut dicemus in cap. 3. de adult.
- (k) *Prædecesore nostro.*] Alexand. III. videlicet in cap. 4. hoc titulo, in 1. collect. ibi: De illo qui mulierem quamquam cognovit, & filiam ejusdem sibi postea in matrimonio copulavit, cui jam per decennium cohabitavit, sua prudentia respondemus, quod si delictum ejus, sicut nobis significasti, occultum existit, poenitentia sibi condigna debet imponi, nec est ab uxore, quæ tanti sceleris inscia est, propterea separandus: si autem id publicum, & notorium esse dignoscatur, & ab uxore separari debet, & perpetuo sine spe conjugii permanere.
- (l) *Aliis asserentibus.*] Urbano videlicet III. in cap. final. de divortis, in 1. collect. ubi ita ait: Si aliquis parochianorum unius marrem, sororem, vel filiam uxoris suæ carnaliter cognoverit, & hoc publicum & manifestum extiterit, est ab ea penitus separandus, & necque illorum, scilicet tam machus, quam macha, debent sine spe conjugii perpetuo permanere.

permanere. Si autem id occultum fuerit, & secretum, penitentiam de commissio debet accipere, & uxori suae infra tempus penitentiae, vel extra, debitum si exegerit, solvere. Sanè si aliquam uxoris sine consanguineam, qua illam in tertio, vel alio deinceps gradu coniugat, carnali commixtione cognoverit, non est propterea inter eos sententia de vortii celebranda, sed delinquenti secundum qualitatem per-

sona, & criminis est poenitentia injungenda. Consentit Alex. III. in cap. 2. hoc titul. in t. collect. Unde rectè Basil. Legion. lib. 6. de matrim. cap. 13. num. 9. reprehendit Thomam Sanchez de matrim. disp. 15. num. 13. dum docet hoc impedimentum incestus incurri, etsi delictum occultum sit, cum hoc expressè statuerint Alex. & Urbanus in prædictis iuribus.

CAPUT VII.

Idem (a) Bizantino Archiepiscopo.

FRaternitati tuæ super (b) tribus capitulis Sedem Ap. consulenti, ad cujus consilium est in rebus dubiis à cunctis fidelibus recurrendum, scriptis præsentibus respondemus: in primo divortii sententiam approbantes, quam in eum canonicè promulgasti, qui illam sibi postea copulare præsumpsit, cujus antea sororem adhuc septem- nem contractis sponsalibus extraordinaria libidine nocitur (c) polluisse.

NOTÆ.

1. (a) **Bizantino**] Ita etiam legitur in tertia col-
lectione, sub hoc titul. cap. 2. De Bizantina
Metropoli egi in cap. 52. de electione.
2. (b) **Tribus capitulis**.] Quæ reperiuntur in præ-
senti, & in cap. fraternitati, de clerico excommuni-
cato. cap. fraternitati, de schismaticis.
3. (c) **Polluisse**.] Sed tunc obitat textus in cap. ex-
traordinaria 35. q. 1. ubi docetur, extraordinariam
pollutionem non esse impedimento nuptiis, &
meritò, cum affinitas non oriatur ex copula, ubi
commixtio sanguinis non intercessit, ut docue-

runt pluribus relatis Cenedo ad decret. collect. 19.
Pichardus ad rit. de gradibus, n. 29. Cui difficul-
tati respondendum est, in præsentis specie impe-
dimentum affinitatis non oriri ex extraordinaria,
idest præpostera libidine, sed ex pollutione
extraordinaria, idest intempestiva, importuno
congressu, cum septenni videlicet, non servato
naturæ tempore debito: immò & ut verius cre-
do, impedimentum, de quo in præsentis textu,
non provenit tam ex affinitate, quam ex publica
honestate ex sponsalibus orta, juxta tradita in
cap. 3. de sponsalibus, ubi docuit Cujacius, & Pi-
chardus ubi supra, num. 31.

CAPUT VIII.

Idem (a) Episcopo Gerundensi.

EX litteris fraternitatis tuæ accepimus, quod G. lator earum matrem puellæ, quam intra nubiles annos desponsaverat in uxorem, carnaliter sæpe cognovit, & post carnali commixtione puellam traxit ad adultam. Et infra: Nos autem eidem viro poenitentiam injungi fecimus pro peccato, consultationi tuæ respondentes, quod eis ab invicem separatis, mulier alteri viro non nubat, si postquam novit viri & matris delictum, ei non erubuit committeri: vir etiam & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias convolare, sed semper (b) continentiam servare tenentur, & enorme defflere delictum, quod pro nefanda libidine contraxerunt, præsertim si circa personas hujusmodi de lapsu carnis minimè timeatur.

NOTÆ.

1. (a) **Gerundensi**.] In tertia collectione, sub hoc
titul. cap. 3. legitur Gradenfi Episcopo:
sed malè, cum Gradenfi Ecclesia Patriarchalis
sit, & ejus Præsuli sub nomine Patriarchæ re-
scribatur in cap. ex litteris, de elect. Retinenda est
ergo lectio Gerundensi. Gerunda autem est civi-
tas perantiqua Hispaniæ, Provinciæ Tarraco-
nenfis, in Cataloniæ Comitatu, apud Sambro-
cæ fluvii ostia, media ferè inter Perpintanum,
& Barcinonem sita: hodie Girona dicta, de qua
Ptolomeus, & Plinius lib. 3. capite 3. Circa

ejus conditorem non consentiunt Episcopus
Gerundensis in Paralip. tit. de Urbibus ante ad-
ventum Herculis, Pujada lib. 1. Histor. Ca-
talonia, cap. 17. Tamayus à Salazar die 17.
Januarii, & 18. Martii. Hujus antiquissimæ Ur-
bis cives fidem Catholicam acceperunt à D.
Jacobo, ut probat Tamayus à Salazar tom. 5.
martyrol. Hispan. die 3. Septembris; à quo tem-
pore Ecclesia Cathedrali decorata est, cujus
Præsuli Arnolde 7. hujus nominis missa est præ-
sens Decretalis.

(b) **Continentiam servare**.] Juxta tradita supra
in cap. 1. hoc titulo.

CAPUT

CAPUT IX.

Idem (a) *Episcopo Galburgensi.*

Veniens ad Ap. Sed. C. laicus lator presentium, humili nobis confessione monstravit, quod cum olim tempore infantiae suae, de consilio amicorum quandam puellam se ducturum juraverit in uxorem, quam citò ad legitimum pervenisset aetatem, pater puellae consideratione huiusmodi fidei iuramentum, obligatione hinc inde firmatâ, eum in propria domo recepit, eum simul nutriens cum puella. Deinde verò ex conversatione diutina, totius domus familiaritatem adeptus, forori puellae, cui se juraverat fore maritum, instigatus generis seductoris humani carnaliter se conjunxit. Adveniente autem aetate, qua quod juraverat, poterat implere, amici sui ejus excessus ignari, pro adimplendo matrimonio insisterunt; qui conscius eorum, quae fecerat, quibusdam ex ipsis, quod cum forore puellae commiserat, enarravit; sed illis nequaquam credentibus verbis ejus, & graviter increpantibus eum, ille illorum victus consilio, quam juraverat, in uxorem accipit, & nuptiis celebratis, quando se illi opportunitas ingerebat, (b) cognoscebat utramque. Verum licet ipse in praesentia tua super hoc fuerit accusatus, convinci tamen non potuit, nec voluit suum confiteri delictum: nunc autem reversus ad cor, poenitens de commissis, salutis suae consilium requirit impendi, ne tanquam equus, & mulus, quibus non est intellectus, errare in animae suae periculum videatur. Cum igitur non tantum à malo, sed etiam ab omni specie mali praecipiat Apostolus abstinere, f. t. per A. f. m. quat. praedicto C. pro huiusmodi excessu injunctâ ei poenitentia competenti, consulas ei, monens illum salubriter, & inducens, ut de cætero abstineat ab utraque.

NOTÆ.

1. (a) *Galburgensi.*] Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo, cap. 4. sed rectius in hac sexta compilatione legitur, *Magdeburg.* cum nulla sit Ecclesia Metropolit. Galburgensis; Magdeburgensis verò sit in Germania, ut probavi in cap. 22. de rescriptis.
2. (b) *Cognoscebat utramque.*] Grave scelus, quod in lege veteri detestatur his verbis Deus *Deuteronom.* cap. 27. *Maledictus qui concubuerit cum sorore uxoris sue. Et dixit omnis populus, fiat, fiat.* Et cap. 18. *Levitic.* cavetur, ne quis viva uxore fororem ejus ducat. Idem flagitium abhorrecunt Gentiles, ut constat ex *Horatio*, ubi dum

refert congressus Therei Regis Thraciae cum sorore uxoris, ait:

Eternum opprobrium, quod male barbaras Regum est, utrum libidines.

Et in eos qui simili forde se polluerunt, ita sanxerunt PP. Concilii Tribur. in can. 45. *Simili modo secundum sanctos Canones definimus, & judicamus de eo, qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, ut usque in exitum vite poenitens, & continens permaneat: soror autem, qua posterior libidinis perforata aculeis, scienter se cum eodem commaculaverit, usque in finem vite poenitens, & continens perduret. Si autem improvise contigit, condignâ stringatur castigatione, & si velit, legitimâ utatur viri conjunctione.*

CAPUT X.

Idem (a) *Archiepiscopo Strigoniensi.*

Tuae fraternitatis devotio postulavit, utrum is, qui cum sorore legitimæ conjugis fornicatur, cum uxore possit postmodum commorari, & exigere debitum ac solvere requisitus. Nos igitur respondemus, quod uxor & à commixtione viri abstinere, propter publicam honestatem; & ut in continentia maneat, donec vir viam universæ carnis ingressus fuerit, diligentius est monenda. Quod si fortè commonitioni parere recusans, talis fuerit, ut de lapsu timeatur ipsius, vir ejus poterit, & debebit cum Dei timore debitum ei solvere conjugale, cum affinitas post matrimonium iniquè contracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non existit.

NOTÆ.

1. (a) *Strigoniensi.*] In tertia collectione, sub tit. de consangu. & affini. c. 3. reperitur textus hic, &

legitur *Briensi*, sed malè, cum in tota geographia sacra Caroli à sancto Paulo non reperitur similis Ecclesia; extat tamen *Strigoniensis*, de qua nonnulla adduxi in cap. final. de postul. Pralat.

CAPUT.

CAPUT XI.

Gregorius IX. (a) *Episcopo Pictaviensi.*

Jordanæ mulieris petitio continebat, quod laicus cum ipsa, quæ nondum decimum ætatis suæ annum compleverat, per verba de futuro contraxit, & eâ intra ejusdem anni (b) spatium carnaliter (c) cognitâ, matrem ipsius sibi matrimonialiter copulare, & ad damnatâ commixtionis amplexus procedere non expavit. *Et infra:* Quare præfata I. supplicavit, ut cum carnis stimulis resistere nequeat; sibi ne jure suo sine (d) sua propria culpa fraudetur, providere salubriter dignaremur. Eapropter mandamus, quatenus, si res ita se habet, utrumque ipsorum ad vovendam perpetuam continentiam attentè moneas, & inducas; & si ad eam induci nequiverint, memoratam I. injuncta ei primitus pro commisso incestu pœnitentiâ competenti, ut eidem cohabitaret, & conjugale debitum reddat exactus, ecclesiasticâ censurâ compellas.

NOTÆ.

(a) *Pictaviensi.*] Guillelmo videlicet quarto hujus nominis. De dicecesi Pictaviensi egi in cap. super, 20. de rescriptis.

(b) *Anni spatium.* Quia malicia solet supplere ætatem, ut probavi in cap. 3. de sponsal.

(c) *Cognita.*] Unde sponsalia transferant in matrimonium de præfenti, quod jure communi præsumptum dicebatur, ut probavi in cap. à nobis, de spons.

(d) *Sine culpa.*] Obstat Concil. Mogunt. celebratum sub Rabano can. 24. quod extat apud Burchardum lib. 6. Decreti, cap. 7. Ivonem p. 10. c. 136. Ant. August. in epi. lib. 35. tit. 1. cap. 29 in illis verbis: *Qui presbyterum occidit, duodecim annorum ei pœnitentia secundum statuta Priorum imponatur; aut si negaverit, si liber est, cum duodecim juret, &c. convictus vero noxæ usque ad ultimum vitæ tempus militare cingulum deponat, & uxorem amittat.* Ex quibus aperte constat, ob culpam tantum mariti uxorem illum amittere, divortiumque fieri. Pro cujus canonis expositione dicendum est, illa presbyterum amittat, accipienda esse, id est uxorem non accipiat, ut notavit Ant. August. in dict. tit. 1. cap. 29. Quare dum apud Gratianum reperitur textus ille sub causa 17. q. 4. leguntur loco illorum verborum, *uxorem amittat*; talia, absque spe conjugii maneat. Etiam obstat textus in cap. perlatum 29. q. 2. ubi maritus ut divortium ab uxore faceret, alterius servituti se mancipavit: ergo quia propter factum mariti uxor sine culpa sua conjugii usu privatur. Sed respondetur in ejus textus specie, maritum existimasse propter servitutem, cui sponte se tradebat, divortium sequi; sed falsè & perperam, ut in eo textu docetur, & exponit Basil. Legion. de matrim. lib. 7. cap. 45.

COMMENTARIUM.

2. **I**n his omnibus decisionibus una ferè, eademque traditur doctrina; quare sub unico commentario eas exponere decrevi. Sit conclusio: *Affinitas superveniens non dissolvit matrimonium contractum, sed tantum sponsalia de futuro.* Probant eam textus in cap. 2. de consanguin. & affin. cap. litteris, de testibus, cap. 4. de despons. impub. c. veniens, de regul. c. qui dormierit, c. concubusisti 32. D.D. Gonzal, in Decretal. Tom. IV.

q. 5. cap. 2. 4. & 5. hoc titul. in 1. collect. quorum verba retuli supra in cap. discretionem. Alex. III. post Concil. Lateran. p. 12. cap. 1. ibi: *Sanè si aliquam uxoris suæ consanguineam, quæ illi in tertio gradu, vel deinceps contingat, carnali commixtione cognoverit, non est propter id divortium inter eos celebrandum, sed delinquenti est secundum qualitatem persona & criminis pœnitentia imponenda.* Et p. 6. cap. 15. Illustrant ultra congestos à Barbosa in præfenti, Petrus Greg. lib. 4. partit. tit. 14. cap. 5. Sanchez de matrim. lib. 9. dist. 27. & 31. Basil. eodem tract. lib. 6. cap. 13. & lib. 9. cap. 3. num. 17. & lib. 10. cap. 7. Anguianus de legibus lib. 4. cap. 4. Rouffelius lib. 1. histor. Pontif. jurisdict. cap. 5. num. 9. Vighel. in method. juris can. fol. 461. Bossius de effectibus matrim. cap. 5. per totum.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Pœna incestus commissi cum consanguinea conjugis, ea est juxta sacros Canones, ut incestuosi conjugio priventur, omnique careant spe conjugii, ut probavi in c. 1. hoc titul. Igitur cognoscens consanguineam uxoris suæ, ipso matrimonio privari debet, præcipue cum veniat ad casum, à quo incipere non poterat, argumento legis si pœnam 68. l. pluribus 140. §. ult. ff. de verb. obl. §. 2. Instit. de inutil. stipul. quod agnoscens PP. Conciliorum Aquisgran. & Mentensis Galliarum, declararunt Lotharium Regem à vinculo matrimonii cum Theutberga contracti liberum, eo quod illam post matrimonium se Lotharii fratri dicerent commiscuisse. Augetur hæc dubitandi ratio ex c. 2. hoc titul. ubi expressè Alex. III. Pictaviensi Episcopo rescriptis, matrimonium ratum, non consummatum, per supervenientem affinitatem ita dissolvi, ut uxori liceat vivente priore marito alium accipere. Ergo quia matrimonium jam celebratum per supervenientem affinitatem dissolvitur.

Quà dubitandi ratione ita fulcitâ non obstante, vera est præfens assertio; pro cujus expositione sciendum est, in præfenti titulo agi de impedimento naturalis cognationis cujus nominis affinitas etiam comprehenditur, cap. lex divina 27. q. 2. c. quod autem 35. q. 2. & Aristotel. lib. 2. Polit. cap. 3. promiscuè accepit cognationem ex sanguine, vel affinitate; sicut de converso affinitas aliquando accipitur pro cognatione, ut in cap. 1. 35. quæst. 2. l. sancimus 22. Cod. de pœnis.

3. Impugnatur tradita assertio.

4. De affinitate se ex copula illi-
ta.

Hæc autem affinitas naturalis duplex est, alia quæ ex copula licita maritali affinitate habita nascitur, de qua agemus in cap. quod supra 5. de consang. & affin. alia quæ ex copula illicita, concubiniaria, vel etiam incestuosa oritur. Hæc autem secunda jure civili non fuit cognita, quia eo jure attentio affinitas non oriebatur, nisi ex justis nuptiis, l. non facile, §. sciendum, ff. de gradibus: non autem nascebatur ex nuptiis interdictis, d. l. 4. §. affines ff. de gradibus, vel ex publico contubernio, l. adoptivus 14 §. idem tamen, ff. de ritu nupt. Et licet in l. liberi 4. C. de nuptiis, prohibeatur liberis in uxorem accipere concubinam patris, non id prohibetur, quia illicitum, sed quia inhonestum, cum in nuptiis quod honestum est, spectetur, l. semper ff. de ritu nupt. quare fecerit & irreligiosam dixit Imperator Alex. hujusmodi conjunctionem, quia contra pudorem est filium eam ducere in uxorem, quæ in contubernio patris fuit, ut docuit Corrasius lib. 1. miscel. cap. 3. jure verò canonico attentio, ex quolibet coitu intra, vel extra nuptias habito, publico, vel furtivo, affinitas nascitur, cap. neque eam, 35. q. 3. & in omnibus capitulis hujus tituli docetur.

§.
De affinitate superveniente.

Deinde sciendum est, in presenti titulo agi de impedimento naturalis cognationis, hoc est affinitatis, non antecedente nuptias, de qua agemus in cap. 1. cap. quod supra, de consanguin. & affin. sed eas subsequente, & superveniente matrimonio, vel sponsalibus jam contractis. Et primo docetur, hujusmodi affinitatem, etsi notoria sit, nullam vim habere dissolvendi matrimonium, irritare tamen sponsalia de futuro; privari autem conjugem incestuosum facultate petendi debitum, & contrahendi matrimonium cum alia, defunctâ primâ uxore; quæ pena communis est omnibus incestuosis, ut probavi in cap. 1. hoc tit. & in hac parte abrogata est ab Innocentio III. in cap. discretionem 6. hoc tit. vetus distinctio Alexandri, & Urbani III. inter publicum, & occultum incestum, & inter gradus remotos, vel proximos. Hoc autem procedit in eo, qui sciens, prudensque incestum commisit. Secus verò si per ignorantiam, veluti si cum sorore conjugis, vel cum alia consanguinea, quam putabat esse uxorem propriam, concubisset, juxta textum in c. in lectum 34. q. 1. & hæc ignorantia per juramentum probanda est, d. c. in lectum, cum enim delicta æstimentur ex animo & proposito delinquentis, cap. cum voluntate 54. de sentent. ex comm. l. qui injuria 53. ff. de furiis, merito ignorantia excusationem meretur, cap. 2. de cognat. spirit. Hodie etiam, postquam per Concil. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 4. restricti sunt gradus affinitatis, tantum impedimentum hoc nascitur ex copula incestuosa habita intra illos gradus, intra quos affinitas durat. Unde queri solet, utrum si conjux copulam habuerit cum consanguinea conjuncta uxori suæ intra tertium vel quartum gradum, sibi que in eodem gradu affini, impediatur à debiti conjugalis petitione? cum certum sit incestus crimen impedimentum afferre ad debiti petitionem, ex juribus supra adductis: quare videtur idem esse dicendum in hoc casu. Accedit, quia Concil. Trident. in d. c. 4. dum sustulit impedimentum contrahendi matrimonium ultra secundum gradum, nullam mentionem fecit de impedimento petendi debitum; quare in hac parte standum est antiquæ juris dispositioni, juxta textum in l. commo-disime 10. ff. de liberis & posth. Quibus rationibus

ita anceps olim reddebatur hæc quæstio, ut sæpius agitata in sacra Pœnitentiaria, definita non fuisset, ut refert Navarrus lib. 4. consil. ad tit. de consanguin. consil. 6. n. 4. Sed contraria sententia verior est, scilicet etiam in hoc casu jus commune sublatum esse, incestumque commissum ultra secundum gradum affinitatis, minimè debiti extinctionem impedire; nam dum Concil. Trid. in d. cap. 4. ex copula illicita affinitatem ultra secundum gradum non produxit, satis innuit nec debitum cessare: nec ad rem pertinet, quod in contrarium expendebamus; nam respondendum est, Trident. in affinitate restringenda circa matrimonium plus concessisse, quare multò magis id quod minus est, videlicet usus matrimonii, non denegavit, ex regula Cui licet, de reg. jur. in 6. Deinde pro hac sententia expendi potest Pij V. declaratio, qui dum simpliciter, ac generaliter ait, nullam oriri affinitatem matrimonio obstantem, satis ex vi dictionis negativæ nulla, ostendit, nec usum matrimonii impediendum: & ita decisum fuisse, ex Aldano refert Barbosa in d. cap. 4. Concilii, n. 5. & tenuerunt Basil. de matrim. lib. 7. cap. 33. num. 6. Sanchez eod. tract. lib. 9. disp. 27. num. 14. Et in hoc impedimento ex affinitate superveniente posse Episcopum dispensare; immò & regulares ex delegatione suorum provincialium, latè probat Leander tom. 2. de matrim. disp. 24. q. 15. & 16. Ex hoc etiam incestu jure communi oriebatur impedimentum impediens matrimonium, cap. 1. 2. & 4. hoc tit. cap. si quis cum duabus 34. q. 1. de quo agunt Sanchez, Basilus, Leander & alii de impedimentis impediens agentibus; sed jam cessavit hoc impedimentum, ut alia similiter consuetudine legitime præscripta abrogata fuerunt.

Quibus ita animadvertis, jam apparet vera ratio præsentis assertionis; ideo per hanc affinitatem supervenientem non dissolvitur matrimonium, quia ob nullam causam supervenientem matrimonium legitime contractum potest dissolvi, ut probavi in cap. dilectus, de spons. cap. 2. de cognat. spirit. nec quoad thorum, quia alterius conjugis iniquitas alteri innocenti damno-fa esse non debet, contra regulam textus in l. non debet, ff. de reg. jur. transcriptam in cap. non debet, eod. tit. in 6. Secus tamen est in sponsalibus de futuro contractis, quæ per affinitatem supervenientem ipso jure dissolvuntur, quia cum sponsus affinis fiat sponsæ, propter commixtionem corporum cum ipsius consanguinea, & sic affinitas inter eos oriatur, quæ matrimonium non admittit, necesse est ut sponsalia, quæ futuri matrimonii causâ contrahuntur, ipso jure irritentur, l. oratio 16. ff. de spons.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam ex ea tantum deducitur, conjugem incestuosam debere privari facultate petendi debitum, ut puniatur in eo, in quo deliquit, c. litteras, de tempor. ordin. non tamen, ut propter ejus factum uxor jure proprio privetur, & multò minus, ut vinculum matrimonii per se indissolubile dissolvi posset. Nec interest, quod pervenerit ad eum casum, à quo incipere non poterat; nam matrimonium sustinetur, etsi pervenerit ad casum, in quo contrahi non poterat, ut de furore superveniente probavi in c. dilectus, de spons. & de cognatione spirituali inter conjuges superveniente, in c. 2. de cognat. spirituali. Nec obstat augmentum difficultatis deductum ex dictis Conciliis Aquisgran. & Metensi; nam ea potius

6.
Traditur ratio ducendi.

7.
Dissolvitur dubitandi ratio.

potius Conciliabula, quam Concilia fuerunt: unde ea condemnavit Nicol. I. in Concilio Romæ celebrato, ut referunt Baronius tom. 8. anno 683, Corjolanus in *Summa Concil. eod. anno*, qui utriusque Synodi historiam tradunt. Difficilior est textus in d. c. 2. hoc tit. nam etsi illum de sponsalibus de futuro acceperint Panorm. & ceteri antiquiores *ibi*, quos sequitur Canisius *ibi*, eorum interpretatio facile convincitur ex illis verbis integris ipsius textus: *Quod cum quandam uxorem duxisset, quidam dissuasissent ei per mensem quod eam duxerat, carnaliter cognoscere. Et postea: Transacto vero mense, tam pater, quam alii propinqui coegerunt, ut matrimonium cum sponsa sua consummaret.* Igitur matrimonium contractum quidem erat, non tamen consummatum. Deinde *ibidem* hæc habentur: *Tue igitur inquisitioni taliter respondemus, quod si occultum esset huiusmodi peccatum, non posset rescindere matrimonium, quod publice contraxisset.* Ergo de matrimonio valido, & jam contracto agebat Pontifex, non de sponsalibus rescindendis. Rursus *ibidem* dicitur: *Imponenda est poenitentia major, quam de adulterio.* Ergo adulterium commissum est simul cum incestu, & ideo major poenitentia imponitur: ergo & matrimonium contractum erat, aliàs non esset adulterium. Nec te moveant postrema illa ejus capituli verba: *Ceterum si sponsam cognoverit antequam matrem, vel post, nunquam poterit eam, vel aliam in uxorem accipere.* Hoc enim ideo dicitur, non quia matrimonium non esset, sed quia consummato jam matrimonio, ob affinitatem, vel præcedentem consummationem, vel supervenientem consummationem, non licebat uti conjugio, ut rectè exponit Canisius *loco citato*. Quare Cujacius *ibi*, & Basilus *de matrim. lib. 6. c. 13. & lib. 9. cap. 3.* textum illum acceperunt de matrimonio rato, & existimant Pontificem *ibi* non agere de dissolutione matrimonii contracti, sed de usu, & cohabitatione; itaque docere, quod si crimen occultum est, non separatur, non solum quoad vinculum, verùm nec quoad thorum; si autem publicum erat, quia cognovit matrem sponsæ, non autem sponsam ipsam, cum eo dispensetur, ut possit aliam in uxorem ducere, sponsam videlicet defuncta: si verò cognovit etiam sponsam, careat omni spe conjugii. Sed etsi subtilis sit hæc interpretatio, tamen literæ textus non congruit; siquidem dum Alex. docet dispensandum esse cum marito, ut aliam uxorem accipiat, nullam facit mentionem mortis prioris conjugis. Quare his omisissis verius credo, Alexandrum III. in eo textu dispensasse, ut soluto matrimonio rato posset sponsus aliud inire, quia juxta sententiam probabiliorum Pontifex potest matrimonium ratum irritare, ut defendunt Scotus in 4. dist. 31. q. 1. Paludanus, Almainus, & alii Theologi apud Patrem Sanchez *lib. 2. de matr. disp. 14. & 19.* Araujo in *dissert. moral. tract. 2. q. 19. n. 74.* & ita textum in d. cap. 2. accepit leGaufre in *parat. ad hunc titul.*

8. Sed supra traditis primò obstat textus in cap. de incestis 35. q. 3. ubi Julius Pontifex agens de incestuosus peccantibus, & poenitentiam cum catechumenis agentibus, ait se illas incestuosas conjunctiones prohibere, ita ut *qua hæcenus statuta sunt, non dissolvat.* Ergo matrimonia ab incestuosus contracta, nec quoad thorum, seu cohabitationem dissolvuntur. Tandem in fine ipsius D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. 18.*

textus ait Pontifex, *His quibus illicita conjugia negantur, concedi meliora conjugia.* Ex quibus verbis deducitur, incestuosus, quibus usus matrimonii jam contracti, propter supervenientem affinitatem negatur, concedi aliud matrimonium contrahere. Igitur quia propter incestum ad eod matrimonium dissolvitur, ut liceat novum inire. Primæ difficultati respondendum est, illa verba, *qua sunt hæcenus statuta*, non esse referenda ad matrimonia incestuosa, seu ab incestuosus contracta, sed ad Ecclesiæ statuta jam circa poenas incestuosorum facta, quæ nullo modo convellere, aut mutare intendebat Julius, sed potius firmare. Secundæ difficultati respondendum est, ea verba esse accipienda de matrimoniis contractis ante incestum commissum, vel postea, cum ex dispensatione illis conceditur matrimonium contrahere: quæ interpretatio facile colligitur ex littera ipsius textus, prout habetur in Concil. A-gathensi *can. 61. & in cap. hac 2. 35. q. 3. & in Concil. Turon. 2. can. 22. & in addit. ad capitul. cap. 200.* ubi ita legitur: *Sed quibus illicita conjunctio interdicitur, nisi hi sunt, quos Sanctorum Patrum decreta conjugio copulari prohibent, habebunt merendi melioris conjugii libertatem.* Et ita verba illa sunt referenda ad eos, quibus prohibitum non est defunctis uxoribus cum aliis matrimonium contrahere.

Secundò supra traditis obstat textus in *can. 41. 9. Concil. Tribur.* in illis verbis: *Si quis legitimam duxerit uxorem, & impediante quacumque domestica infirmitate, uxorium opus non valens implere cum illa, frater verò ejus suadente diabolo, adamantus ab ipsa, elanculum eam humiliaverit, & violatam reddiderit, omni modo separetur, & à neutro ulterius eadem mulier contingatur. Igitur conjugium, quod erat legitimum, fraternâ commaculatione est pollutum; & quod erat licitum, illicitum est factum, ut Hieronymus ait: Mulier duorum fratrum non ascendat thorum; si autem ascendit, adulterium perpetravit. Quia verò humana fragilitas promior est ad labendum, aliquo modo muniatur ad standum: idcirco Episcopus considerata mentis eorum imbecillitate, post poenitentiam suâ constitutione peractam, si se continere non possint, legitimo consoletur matrimonio: ne dum sperant ad alta sublevari, corruant in cœnum.* Ex quibus verbis deducitur, dissolvi matrimonium propter affinitatem supervenientem, & conjuges si se continere non possint, legitimo consolari posse matrimonio. Igitur quia licet incestuosus aliud legitimum matrimonium contrahere. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, quod licet superveniente affinitate conjug, quæ incestum, adulteriumque commisit, non possit petere debitum à conjugè, nec conjug sciens impedimentum possit amplius cum conjugè commiseri, *cap. discretionem 6. cap. 8. hoc titul.* tamen peractâ poenitentia si se continere non possint, ex misericordia potest Episcopus cum eis dispensare, ut ad invicem conjugantur, ut supra probavi; de qua dispensatione accipiendus est dictus canon 41. ut videlicet peractâ poenitentia, si se conjuges continere non possint, legitimo matrimonio consoletur, id est antiquo matrimonio legitime contracto utantur, cuius usus sequestratus erat ob affinitatem supervenientem; & ita illa verba, *legitimo matrimonio*, non referas ad novum, sive secundum conjugium, sed ad primum, & antiquum.